

S R R C E

V

Tanja Lužar po motivih
življenja Mary Temple Grandin

T E M I

Lutkovno gledališče
Maribor

S R R C E

Režiserka in scenografka **Tanja Lužar**

Avtorica videoprojekcij **Lena Kocutar**

Avtor glasbe **Marjan Nečak**

Lektorica **Metka Damjan**

Kostumografka in izdelovalka kostumov **Mojca Bernjak**

Igrata **Barbara Jamšek** in **Minca Lorenci** K. G.

Mojster videa **Grega Tanacek**

Oblikovalec svetlobe **Gašper Bohinec**

Oblikovalec zvoka **Jure Auguštiner**

Oblikovalec lutk **Aleksander Andželović**

Snemalec zvočnih posnetkov **Marko Jakopanec**

Premiera **4. marec 2022**

ČLOVEK-MOST

Normalnega človeka ali človeka norm družba sprejema, ker se prilagodi situacijam, se ukalupi, teče z množico, pritrjuje, je uravnovešen in ne izstopa. Tak človek ve, kakšno je pričakovano ravnanje. Drugačen človek pa odstopa od norm, se ne zmore prilagoditi in zato dobi nalepko.

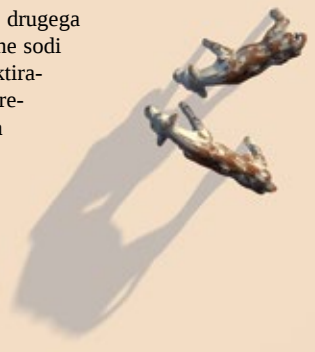
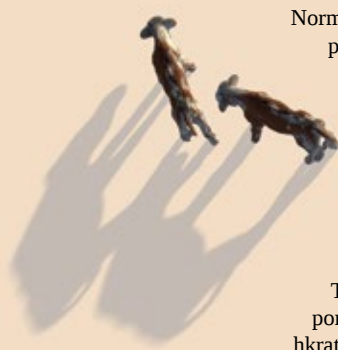
Avtist se ji zagotovo ne more izogniti, avtizmu. Je izjemno drago poseben in odstopajoč. Avtistki Temple Grandin pa je narava njenega avtizma, pa tudi veliko srečnih okoliščin, omogočila, da je vstopila v družbo, se izobrazila in uresničila izjemne stvari.

Temple Grandin je po študiju na univerzi razvila in uvedla pomembne izboljšave na področju ravnanja z rejnimi živalmi, hkrati pa je ambasadorka ozaveščanja o avtizmu. Je izjemno dragocena in zanimiva, ker vzpostavlja dva ključna mostova. Najprej je s svojimi sposobnostmi in s svojimi darovi, ki jih je prejela z avtizmom, zmogla misliti v podobah in tako preko tega misliti in čutiti kot govedo ter ponotranjiti njegovo perspektivo. Premikanje krav v hlevih, v vrstah za razkuževanje, na poti v klavnico ... je s posebej zasnovanimi potmi naredila bolj organsko in tako zmanjšala stisko, poškodbe in trpljenje živali. Zgradila je most med bitjem, ki ne zmore ubesediti svojih potreb, in človekom, ki v nadrejenem, antropocentričnem položaju vidi žival zgolj kot sredstvo za bogatenje. Dovolj povedno je, da uspeh njenih izboljšav ni prepričal zato, ker so živali bolj sproščene in manj trpijo, ampak ker je manj poškodb in smrti, manj delavcev, ki jih usmerjajo in spremljajo na poteh od hleva do klavnice; strošek za industrijo je tako bistveno nižji.

Motiv industrije torej ni bil dobrobit živali, pač pa kapital. A na koncu šteje dobro, ki se je rodilo skozi njena prizadevanja za izboljšanje življenja rejnih živali. Rezultati so pomembni zato, ker je industrija mesa še vedno v porastu, premik k humanejšim načinom preživetja ljudi z manj ali celo brez mesa pa zelo počasen.

Temple Grandin, rojena leta 1947, torej v času, ko so bila spoznanja o avtizmu še v povojih, pa je opravila tudi pomembno vlogo ambasadorke avtizma. Avtisti pogosto ne zmorejo vzpostaviti komunikacijske poti in pričevati o svojem doživljanju avtizma, Temple Grandin pa je zmogla ubesediti svoje doživljanje sveta in tako postala glas mnogih, ki jih številni vplivi okolja postavljajo v nepredstavljive stiske. Tako postaja most za uvid, za lažje in bolj poglobljeno razumevanje ter za lažje sožitje avtistov, njihovih bližnjih in družbe v celoti.

Normalno je videti vse prej kot normalno, če ga uziram z drugega brega, s tistega, na katerem bivajo narava, žival, človek, ki ne sodi v normo ... vse, kar se izmika utečenemu, vajenemu, nereflektiranemu dojamaju. Nujno moramo vzpostavljati mostove, jih prečiti, se truditi bivati tudi na drugem bregu, vsaj kot poskus in iluzijo, da bomo na lastnem bregu bolj poštene in pravični.

Odlomek iz pogovora z mesarji
v klavnici Košaki, julij 2021. Celoten
pogovor je dostopen na spletni strani
LGM pri predstavi *Srce v temi*.

Mesar 1 Nisem krvoločan ... Moraš hitro. Ne smeš preveč razmišljati. Pa občutek moraš imeti ... Hitro, da žival ne trpi. Ko se postaviš, moraš biti siguren v sebe.

Mesar 2 ... No, odojek se ti malo bolj smili (*smeh*). Jaz tudi rad živim, pa ona mala stvar bi tudi rada živela ... Tako je pač življenje.

Mesar 3 Ve. Žival ve. Kri zavoha. Ko jo pripelješ v boks, zavoha kri. Pa ne gre naprej. Noče noter. In cela se trese.

Mesar 1 Ampak ti ne zna povedati. Če bi znala govoriti, bi ti marsikaj povedala.

Mesar 2 Ko pride zadnja, takrat pomislim: hvala bogu, zadnja je. Nek petek je bil ... 260 krav ... 24 na uro.

Mesar 3 Ne, če bi še enkrat izbiral, ne bi bil mesar. Težko delo je to. Fizično. In psihično tudi malo.

Ponosni so na to, da zmorejo nekaj, česar drugi ne zmoremo. Zabavne zgodbe pripovedujejo ... včasih jih malo napihnejo ... da lažje preživijo. V njihovem glasnem smehu je skrit strah, vanj je zavita bolečina. Ko pripovedujejo o svojem delu, se jim oči svetijo ... od neizjokanih solz.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNA OBČINA
MARIBOR

VEČER

Radio
Maribor

ENERGETIKA
MARIBOR

